

Apeldoorn, dat zijn wij

Inwoners- participatie in Apeldoorn

Apeldoorn, dat zijn wij. Inwoners, ondernemers en gemeente. We kijken naar elkaar om, zijn betrokken bij elkaar en gaan aan de slag met de grote opgaven van deze tijd. Samen bouwen we verder aan onze samenleving, stad, dorpen en wijken.

Samen bouwen, dat is dus ons vertrekpunt. En dat begint voor ons als college bij gelijkwaardigheid en vertrouwen. In het coalitieakkoord schrijven we daarover dat we een “benaderbare en bereikbare gemeente” willen zijn. “Betrouwbaar, aanspreekbaar, betrokken.” Dit laatste komt niet vanzelf, daar werken we met z’n allen elke dag weer aan.

Dit doen we door gericht te werken aan het versterken en verbreden van de samenwerking met en tussen onze inwoners, onder de noemer ‘inwonersparticipatie’. Dit is zowel een eenvoudige als complexe opgave, want bijna alles wat we als gemeente doen raakt aan de samenleving. Tegelijkertijd maakt dit het ook eenvoudig. Het feit dat we één zijn met de samenleving moet deel uitmaken van ons DNA op het meest basale niveau.

Participatie kent overigens vele vormen en betekenissen. Voor veel inwoners betekent participeren vaak simpelweg meedoen en naar elkaar omkijken. Meedoen in de wijk, met de burens, op de sportclub of bij een vereniging. Het maakt dat inwoners zich betrokken en verantwoordelijk voelen voor hun wijk en buurt en zich daarvoor willen inzetten. Voor zichzelf, voor hun kinderen en voor hun burens. Zo zijn ze zelf- en samenredzaam en hebben ze invloed op hun eigen leven. Voor de gemeente betekent participatie vaak dat we inwoners betrekken bij beleidsvorming of bouwplannen. Het stuk “meedoen” maakt niet altijd automatisch onderdeel uit van het gemeentelijke proces en vraagt bewuste aandacht en prioritering. Want de maatschappij verandert en onze rol als overheid verandert daarin mee.

De gemeenteraad heeft, samen met het college, Brede Welvaart omarmd als uitgangspunt voor ons beleid de komende jaren, omdat we werken aan het versterken van de kwaliteit van Apeldoorn in de brede zin

van het woord. Daarbij hebben we nadrukkelijk aandacht voor de effecten van ons handelen. Wat betekent een woningbouwproject bijvoorbeeld voor het saamhorigheidsgevoel of de verkeersveiligheid in een wijk? Bij inwonersparticipatie leggen we steeds de verbinding tussen de objectieve cijfers en feiten en de subjectieve beleving. Samen met onze inwoners en ondernemers houden we op deze manier de economische, sociale en ecologische vooruitgang die we willen boeken zoveel mogelijk in balans.

Inwonersparticipatie is gericht op verbinding op relatie én op inhoud. Daarbij beseffen we dat niet iedereen altijd (even) tevreden zal zijn over de inhoud van plannen en projecten. Maar onze stip op de horizon is dat inwoners en ondernemers wel tevreden zijn over de ruimte die we bieden om te participeren. We variëren van het ene uiterste, het ondersteunen van initiatieven vanuit de samenleving, tot het andere, namelijk de mogelijkheid om een inspraakreactie te geven op een opgestelde concept-regeling. Duidelijkheid vooraf over welke mate van participatie mogelijk is, is daarbij onmisbaar.

We besteden veel aandacht aan het proces en de relatie. Juist de complexiteit van de vele werkterreinen en belangen, van het maatschappelijk domein tot economische initiatieven en fysieke projecten, maakt dat we steeds opnieuw precies kijken wat er nodig is. Waar we ruimte kunnen maken voor zinvolle participatie. Bij dit maatwerk is ons vertrekpunt overigens altijd hetzelfde: de relatie met onze inwoners en ondernemers. Zo zijn en blijven we als overheid open, benaderbaar, respectvol en duidelijk.

Wat inwoners en ondernemers daarin van ons kunnen verwachten en welke waarborgen we inbouwen, dat is waar deze nota over gaat.

De basis

“Kom tot verbreding en uitbreiding van alle vormen van burgerparticipatie.” Met die raadsopdracht is het programma Burgerparticipatie in 2019 van start gegaan. In een paar jaar tijd zijn daar mooie zaken uit voortgekomen, zoals tijd, ruimte en geld voor het ondersteunen van inwonersinitiatieven. We hebben een ontwikkelslag gemaakt om inwoners meer te betrekken bij wat de gemeente doet en we zijn meer gebiedsgericht gaan werken. Dit alles past bij de wens om meer ruimte te bieden aan inwoners om mee te doen, zelf het initiatief te kunnen nemen.

Ondertussen staat de tijd niet stil. De noodzaak om snel te handelen op urgente opgaven is hoog en de impact hiervan op het leven van Apeldoorners potentieel groot. Denk aan de energietransitie, klimaatverandering en de woningbouwopgave. Veel Apeldoorners zullen, direct of indirect, betrokken raken bij deze ontwikkelingen. Daarom trekken we als inwoners, ondernemers en gemeente samen op in het aanpakken van deze opgaven.

We bereiken steeds meer inwoners en daar zijn we trots op. Doordat we beter zichtbaar zijn in de wijk, meer gebiedsgericht werken en digitaal steeds beter benaderbaar zijn. Ook de samenwerking wordt steeds gelijkwaardiger, bijvoorbeeld in het participatieproces om per buurt samen te komen tot Vitaliteitsagenda's. We bespreken wat er in buurten speelt, stellen samen met inwoners prioriteiten op de korte en lange termijn vast en maken vervolgens afspraken over wie waarmee aan

de slag gaat. Doordat inwoners, ondernemers en gemeente ieder eigenaar zijn van (een deel van) de actiepunten, borgen we participatie gedurende het hele traject. We reflecteren samen doorlopend op wat we doen en zullen aan het eind van het traject ook gezamenlijk de uitkomsten, interacties en het proces evalueren.

Er zijn ook Apeldoorners die afstand ervaren tot ons als overheid, als gevolg van gebrek aan vertrouwen bijvoorbeeld. Dit is een ontwikkeling die we ook op landelijk niveau waarnemen. Ook zien we dat niet iedere inwoner weet waar wij als gemeente eigenlijk voor zijn en waarin wij hen ondersteuning kunnen bieden. Daarom sluiten we de komende jaren nog meer aan bij de (leefwereld van) onze inwoners. Daarbij zijn we vooral helder over wat inwoners van ons kunnen verwachten en hoe zij een beroep op ons kunnen doen. We willen daarbij nadrukkelijk niet alleen vertellen maar juist ook luisteren.

De afgelopen jaren hebben we hier als gemeente stappen in gezet. Hieronder volgt een overzicht van een aantal zaken waar inwoners gebruik van kunnen maken. Bijvoorbeeld voor het ontplooien van eigen initiatieven, of om samen te werken aan plannen en projecten. De doorontwikkeling van inwonersparticipatie staat in de tussentijd overigens niet stil, we blijven onszelf aanscherpen en ontwikkelen. We willen daarbij zo laagdrempelig mogelijk zijn. Geen ingewikkelde regels of protocollen maar je welkom voelen. Zo geven we onze inwoners het gevoel van vertrouwen.

Kansen in de wijk

Veel Apeldoorners voelen zich betrokken bij hun wijk, ervaren dat ze onderdeel zijn van een gemeenschap. Fijn samen leven, elkaar ontmoeten, iets voor een ander kunnen betekenen, dat juichen we als gemeente toe. Waar mogelijk bieden we ook ondersteuning, financieel of praktisch, als inwoners ideeën hebben om die onderlinge verbondenheid te versterken. Bij een straatfeest bijvoorbeeld, of door te helpen bij het plaatsen van een picknicktafel om elkaar in de straat te kunnen ontmoeten. Het versterken van aanwezige energie, daar gaat het om.

Bij eigen initiatieven kunnen inwoners daarom een beroep doen op de *initiatievenmakelaar*, die onder andere helpt bij het aanvragen van financiële middelen of inwoners in contact brengt met relevante partners en instellingen. Dit is zo'n succes dat we op zoek gaan naar een tweede initiatievenmakelaar.

Naast advies en begeleiding bieden we als gemeente ook de *subsidieregeling Inwonersinitiatieven* aan, waar inwoners financiële ondersteuning voor hun initiatieven aan kunnen vragen. Onze inwoners en ondernemers hebben namelijk veel goede ideeën, staan middenin de samenleving en voelen aan wat nodig is. Met deze regeling bieden we ruimte aan 'hardlopers': inwoners en ondernemers die, individueel of als collectief, met een goed idee bijdragen aan de kwaliteit van Apeldoorn. Vanuit een gezamenlijk verbindend doel krijgen Apeldoorners zo meer invloed op hun eigen omgeving.

We grijpen waar nodig ook ontwikkelingen aan, zoals die rond Oud & Nieuw, om nieuwe vormen van participatie te stimuleren en mensen ruimte te bieden om samen iets te organiseren. Inwoners, ondernemers en verenigingen die een kleine

of grote feestelijke activiteit organiseren kunnen hiervoor een financiële bijdrage aanvragen vanuit de *Subsidieregeling initiatieven jaarwisseling*. Dit loopt via onze initiatievenmakelaar.

Via het platform *Voor Apeldoorn* kunnen inwoners een crowdfunding starten, om bijvoorbeeld geld, middelen of menskracht voor een project te verzamelen. En we gaan ook actief op zoek naar vragen en kansen in de wijk. Als onderdeel van de *Vitaliteitsaanpak* stellen we als pilot in 2023 middelen beschikbaar die snel kunnen worden ingezet om vitaliteitsvraagstukken in de wijk aan te pakken. Bij de Vitaliteitsagenda's gaat het deels om onderwerpen die een lange looptijd hebben. We vragen inwoners daarom ook waar volgens hen de snelle kansen liggen die we kunnen benutten, om zo de energie die ontstaat vast te houden of zelfs een impuls te geven. Op deze manier werken we laagdrempelig en dynamisch samen met onze inwoners en partners aan een nog mooier en leuker Apeldoorn.

Betrokkenheid bij plannen en beleid

Met het ondersteunen van inwonersinitiatieven is de inwoner ons vertrekpunt, waarbij we als gemeente ruimte bieden voor initiatieven van inwoners en buurten zelf. We streven ernaar deze verbreding ook rondom participatie bij de ontwikkeling van beleid en projecten te stimuleren. Door meer inwoners bij participatie te betrekken én door meer tijd en ruimte in het participatieproces in te bouwen.

Zo kunnen jongeren via de *Jongerenraad* de politieke wereld ontdekken en meedenken over maatschappelijke vraagstukken. Dat veel jongeren dit leuk en belangrijk vinden blijkt wel uit het feit dat we met ruim 50 jongeren de grootste Jongerenraad van Nederland hebben!

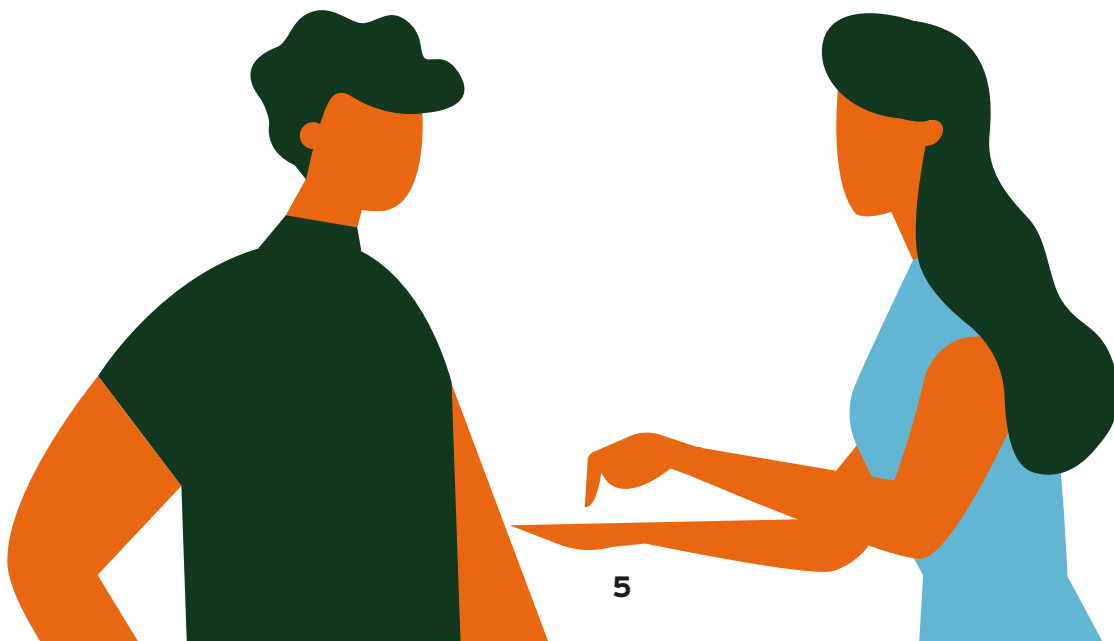
We geven gastlessen op school, organiseren bezoeken aan het stadhuis om meer te leren over politiek en gaan in gesprek over mogelijkheden voor jongeren om zelf mee te doen. Vanzelfsprekend doen we dit op zowel theoretisch als praktijkgerichte scholen. We hopen de komende jaren nog meer jongeren uit verschillende buurten en met uiteenlopende achtergronden en interesses te betrekken via participatie.

Door bij te dragen aan de *cursus Politiek Actief* van de Griffie streven we ernaar ook

andere inwoners dan zij die al politiek actief zijn in staat te stellen hun belangen op een goede manier kenbaar te maken.

Met de *subsidieregeling Gebiedsparticipatie* bieden we financiële ondersteuning zodat meer mensen en groepen, zoals de Dorps- en Wijkraden of andere belanghebbenden in het gebied of bij het onderwerp, gestimuleerd worden om hun stem te laten horen en betrokken te zijn bij onderwerpen die hen raken.

In oktober 2022 zijn we bovendien gestart met de *pilot OpenStad* voor het project Stadspark van Apeldoorn. We experimenteren met deze online participatietool, waarmee we onze inwoners in de gelegenheid stellen ook digitaal te participeren. Ze kunnen eigen ideeën inbrengen en in hun eigen tijd en tempo reageren op plannen en beleid. Daarbij letten we erop dat het voor inwoners helder is waar en hoe zij dit kunnen doen. Tegelijkertijd zorgen we dat we ook fysiek zichtbaar en bereikbaar zijn, want niet iedereen wil of kan tenslotte digitaal participeren. Een goed voorbeeld was de glazen kas die op meerdere plekken in de binnenstad stond ter ondersteuning van hetzelfde participatieproces over het Stadspark van Apeldoorn.

We hebben de laatste jaren hard gewerkt aan het bereiken van een bredere groep inwoners en daar gaan we de komende periode mee door. Daarbij willen we dichtbij onze inwoners zijn, luisteren naar hun wensen, zorgen en behoeften. We hopen hierbij op het gebied van inwonersparticipatie ook te leren van initiatieven op andere plekken binnen onze eigen organisatie, bijvoorbeeld de pilot die binnenkort start op het gebied van gemeenschapsvorming. Met een *inwonergerichte ABCD-aanpak* (Asset Based Community Development) krijgen inwoners zelf ruimte om hun sociale omgeving te ontwikkelen en versterken. De lessen die we leren over community building kunnen belangrijke input opleveren op basis waarvan we ook onze inwonersparticipatie verder aanscherpen.

We organiseren ook *inloopbijeenkomsten*, zoals recent rond de ontwikkeling van het Zwitsalterrein. Tijdens deze bijeenkomst heeft de ontwikkelaar ruim 200 inwoners met afbeeldingen en kaarten meegenomen in de toekomst van het gebied. Inwoners konden op hun beurt zorgen, wensen en suggesties delen, die als input voor de afweging in het Ontwikkelperspectief zullen dienen. In dit traject, net als bij alle vormen van participatie, staan communicatie en verwachtingsmanagement centraal. De belangrijkste randvoorwaarde voor een geslaagd participatieproces is namelijk om aan de voorkant helderheid te verschaffen over wat we met de participatie doen, hoeveel invloed inwoners hebben.

Visualisaties zullen de komende jaren een belangrijkere rol in participatie bij ruimtelijke projecten gaan spelen. Zo werken we vanuit de *iVisie* aan het inzetten van data voor het in 3D kunnen weergeven wat de gevolgen

van ruimtelijke projecten in de leefomgeving van inwoners zijn. Ook gaan we nog actiever en laagdrempelig data publiceren om de *informatiepositie* van inwoners te versterken. Om adequaat te kunnen deelnemen aan participatieprojecten maar ook om eigen initiatieven te kunnen ontwikkelen en onderbouwen.

Elk participatieproces is uniek en elk project, voornemen of plan vraagt om maatwerk om de juiste participatie te kunnen organiseren. Daarom stellen we in samenspraak met de raad, als het vertegenwoordigende orgaan van onze inwoners, in de *participatieverordening* de kaders vast waarbinnen we participatie op de juiste manier kunnen vormgeven. We zorgen bovendien dat we goed zicht hebben op wie te betrekken, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van een *sociale kaart* op wijk- en buurtniveau. In lijn met de nieuwe Omgevingswet werken we aan een *kader waarin we per soort project* aangeven wat de randvoorwaarden voor participatie zijn, ook passend bij de uitgangspunten van de participatieverordening. Dit kader wordt nog met de raad besproken.

De komende jaren staan we voor een flink aantal participatieve opgaven, in het maatschappelijke maar vooral ook ruimtelijke domein, waarbij we nadrukkelijk samen met onze inwoners willen kijken hoe we hiermee aan de slag gaan. Door aan de voorkant helderheid te creëren, aan te geven op welke manier inwoners invloed uit kunnen oefenen en hoe wij hier vervolgens mee aan de slag gaan, hopen we draagvlak voor deze opgaven te hebben en houden. Daarbij moeten we ook streng zijn voor onszelf, en betrokken ontwikkelaars. En bereid zijn om onze plannen aan te scherpen of bij te sturen als het participatieproces daar aanleiding toe geeft.

Organisatie in ontwikkeling

Inwonersparticipatie is een breed begrip en vraagt dat we als gemeente bewust nadenken over het in te richten participatieproces. De ene keer zijn we volgend en bieden we ruimte voor initiatieven vanuit de samenleving, de andere keer gaan we actief naar onze inwoners toe. De basis van een goed participatieproces verankeren we in de participatieverordening. De voorgestelde kaders vragen een andere, meer intensieve manier van werken van de ambtelijke organisatie. In aanvulling op een zorgvuldig participatieproces voorafgaand aan een project, verankeren we namelijk ook de betrokkenheid van inwoners *gedurende de looptijd en bij de evaluatie* van plannen en projecten. Dit vraagt dat er tijdens het hele proces zorgvuldige afstemming plaatsvindt, dat ons handelen transparant en navolgbaar is, en we continu toetsen of we nog steeds datgene doen en nastreven wat we aan de voorkant hebben afgesproken. Dit borgen we uiteraard ook binnen de eigen beleidscyclus.

Als gemeente hebben wij, bij lange na, niet alle antwoorden. Gelukkig maar. Juist daarom is die continue betrokkenheid van inwoners zo belangrijk. Er zullen namelijk altijd onverwachte ontwikkelingen zijn, onvoorziene gevolgen. Het kan dan nodig zijn om tijdig bij te sturen, waarbij de leefwereld van onze inwoners altijd weer ons vertrekpunt is.

Goede participatie vraagt ook dat we dit als gemeente goed organiseren. Via het *project Basis op Orde* hebben we de afgelopen jaren de informatievoorziening en inspraakmogelijkheden van de gemeente aangescherpt. Via de *leergang Tweebenig Samenwerken* leren ambtenaren hoe ze 'binnen' en 'buiten' beter met elkaar kunnen verbinden. En de kennis en ervaring die vanuit het programma Burgerparticipatie is opgedaan is vertaald naar een *praktische toolbox* met checklist, tips en tricks waar ambtenaren mee aan de slag gaan en die zij ook kunnen delen met externe partners.

Tot slot

Samen met inwoners, ondernemers, raad en externe partners werken we elke dag aan zinvolle participatie. Door middel van inwonersinitiatieven, laagdrempelig bereikbaar en aanspreekbaar zijn, gebiedsgericht werken, dynamische interactie, brede vitaliteitsaanpak, subsidieregelingen, crowdfunding en de Jongerenraad. We bieden ruimte voor inwoners en ondernemers om mee te doen en reiken andersom naar hen uit om hen te betrekken bij plannen en projecten. Zo werken we samen aan de opgaven van deze tijd. Betrouwbaar, voorspelbaar en gelijkwaardig.

